

Araştırma Makalesi

Doi: [10.5281/zenodo.5809987](https://doi.org/10.5281/zenodo.5809987)

TÜRKİYE’NİN ÖNLEYİCİ MÜDAHALE STRATEJİSİ¹

1. Gürkan Demir²

ORCID No: 0000-0001-5021-4486

2. Hasan Basri Yalçın³

ORCID No: 0000-0002-6401-7720

Başvuru Tarihi: 26.11.2021

Kabul Tarihi: 16.12.2021

Yayın Tarihi: 30.12.2021

ÖZET

Terör, özellikle 11 Eylül sonrasında tüm dünyada kendini hissettiren önemli bir güvenlik sorunudur. Türkiye de terörden büyük oranda etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Bu sebeple Türkiye zaman içerisinde farklı terör örgütlerine yönelik farklı mücadele stratejileri oluşturmuştur. Günümüzde ise savunma sanayi kapasitesini artırmaya çalışan ve terörü sınır dışına çıkartmak isteyen bir Türkiye bulunmaktadır. Bunun için yurt içi operasyonlarına ek olarak terör örgütlerinin kaynağına yönelik operasyonlarda bulunulmuştur. Bu operasyonlar Zeytin Dalı Harekatı, Fırat Kalkanı Harekatı ve Barış Pınarı Harekatıdır. Bu operasyonlar önleyici müdahale stratejisi kapsamında hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’nin terör sorunu ve terörü nasıl sınır dışına çıkarttığı üzerinde durulacaktır. Yapılan harekâtlar önleyici müdahale stratejisi kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Önleyici müdahale, Türkiye, Askeri Harekâtlar, Suriye

TURKEY’S PREVENTİVE İNTERVENTİON STRATEGY

ABSTRACT

Terrorism is an important security problem that makes itself felt all over the world, especially after 9/11. Turkey is one of the countries most affected by terrorism. For this reason, over time, it has created different fighting strategies against different terrorist organizations. Today, there is a Turkey that has increased its defense industry capacity and wants to take terrorism out of its borders. For this, in addition to domestic operations, operations were carried out against the source of terrorist organizations. These operations are Operation Olive Branch, Operation Euphrates Shield and Operation Peace Spring. These operations were implemented within the scope of the preventive intervention strategy. In this study, it will be focused on Turkey’s problem of terrorism and how it takes terrorism outside its borders. The actions taken will be handled within the scope of the preventive response strategy.

Keywords: Terrorism, Preventive intervention, Turkey, Military Operations, Syria

¹ Bu makale çalışması “Türkiye’nin Terörle Mücadelede Önleyici Müdahale Stratejisi” tez çalışmasından türetilmiştir.

² Gürkan DEMİR, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail: grkndmr37@gmail.com.

³ Prof. Dr. Hasan Basri YALÇIN, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, hbyalcin@ticaret.edu.tr

1 - GİRİŞ

Terör, tarihsel bir sürece sahip olmasıyla birlikte günümüzde etkili olan büyük bir güvenlik sorunudur. Bu sorun genellikle asimetric tehditler tarafından doğrudan veya dolaylı olarak insan ve toplum hayatına yönelik ciddi tehditler içermektedir. Dünya üzerindeki birçok ülke terör sorunu ile karşılaşmıştır. Bu devletler çeşitli mücadele yöntemleri içerisinde kendilerini terörden kurtarmaya çalışmışlardır.

Avrupa'dan Amerika'ya, Yeni Zelanda'dan Afrika'ya kadar dünyanın hemen her yerinde terör olgusu görülebilmektedir. Terörden oldukça etkilenen ülkelerden biri de Türkiye'dir. Türkiye'nin komşularında yaşananlar sebebiyle bölgede teröre elverişli bir coğrafya oluşmuş ve terör örgütlerinin büyümesine olanak sağlanmıştır. Bu sorundan ve daha birçok sebepten dolayı Türkiye, terör örgütlerinin uzun yıllardır hedef aldığı bir ülke olmuştur.

Her terör örgütünün farklı yöntemleri, motivasyonları ve eylemleri bulunmaktadır. Bundan kaynaklı olarak devletlerin mücadele yöntemleri de değişmektedir. Türkiye, terörle uzun yıllardır mücadele eden bir devlet olarak birçok farklı mücadele yöntemi kullanmıştır. Bugün ise Türkiye'nin terörü ülke içinden uzaklaştırarak, sınırının ötesine taşımak ve orada mücadele vermek istediği görülmektedir.

Gerçekleştirilen Zeytin Dalı, Fırat Kalkanı ve Barış Pınarı Harekâtları ile Türkiye farklı bir stratejiye geçmiştir. Bu yeni strateji özellikle Suriye'den kaynaklanan terör tehdidinin önüne geçilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu hareketler ile birlikte Türkiye terörle mücadelesinde 'önleyici müdahale' stratejisi ile hareket etmeye başlamıştır.

Bu çalışmada Türkiye'nin maruz kaldığı terör tehdidi üzerinde durulacaktır. Terör tehdidinin artışı ile birlikte Türkiye'nin yeni strateji arayışları ve bu arayışlarında kullandığı yöntemler anlatılacaktır. Örneğin, savunma sanayinde gerçekleştirilen atılımlar gibi kapasite artırımları ele alınacaktır. Çalışmanın odak noktası ise Türkiye'nin önleyici müdahale stratejisine geçişinde etkili olan konulardır. Bu konular terör tehdidi ve beka sorunu etrafında analiz edilecektir.

2- TERÖRLE MÜCADELEDE DEĞİŞEN STRATEJİ

Türkiye, terör örgütlerinden algıladığı tehditler göre farklı stratejiler geliştirmiştir. Terörü bitirmek için birçok çözüm yolu oluşturmuştur. Örneğin, PKK terörünün bitirilmesi için 'Çözüm Süreci' başlatılmıştır. Terörün kanlı yüzünü bir kenara bırakarak, silahları gömerek, barışçıl bir şekilde masaya oturulması ve karşılıklı diyalogun oluşturulması hedeflenmiştir. Lakin masada görüşmeler yapılırken bile PKK'nın silahları bırakmaması ve ardından iki polis memuruna saldırı düzenlemeleri sonucu süreç bozulmuştur (Köse, 2017: 17-18).

Türkiye bu süreçten sonra PKK ile mücadelesini oldukça etkin devam etmiştir. Hem yurt içinde hem de yurt dışında PKK'ya ağır darbeler indirilmiştir. Çözüm sürecinin ardından iki yıllık sürede (2016-2018) 141 üst düzey örgüt sorumlusu etkisiz hale getirilmiştir (Akkuş, Alptekin ve Sezgin, 2019: 74). Türkiye, PKK ile mücadelesinde yurt içinde ciddi ilerleme göstermiştir. İçişleri Bakanı Soyulu'nun yaptığı açıklamalarda; "terör örgütü mensuplarının yurt içindeki sayılarının büyük oranda düştüğü ve örgüte katılımın yok denecek kadar az olduğu" vurgulanmıştır (Anadolu Ajansı, 2021).

Türkiye'nin DAEŞ ile mücadelesi de oldukça farklı yöntemlerle gerçekleşmiştir. Yabancı teröristlerin önüne geçmek için işbirliği çalışmaları yapılmıştır. Şüpheli görünen ve tehdit oluşturacak kişilerin sınırlardan geçmesi engellenmiştir. Bunun yanında Türkiye'de örgüt yapılanmasına sürekli operasyonlar düzenlenmiştir. Son olarak Suriye sınırının güvenliğinin sağlanması için bir fiziki engel oluşturulmuştur. Sınır hattına beton duvarlar örülmüştür (Yeşiltaş ve diğer., 2016: 52-56). Bu dört temel stratejinin altında birçok farklı yöntemden de yararlanılmıştır. Bu sayede DAEŞ terör örgütünün Türkiye dışına atılması ve örgütün yayılmaması, büyümemesi hedeflenmiştir.

Türkiye tüm bu mücadele yöntemleri ile terörden kurtulmayı planlamıştır. PKK büyük ölçüde sınır dışına atılmıştır. Aynı şekilde DAEŞ'in yurt içinde hareket alanı engellenmiştir. Lakin sınırın ötesine atılan terör örgütlerinin tehdidi devam etmiştir. PKK'nın Suriye kolu olan PYD/YPG tarafından

Türkiye, sınır ötesinden saldırılara maruz kalmıştır. Örneğin, sınır ötesinden atılan havan topları sivillerin hem can güvenliğini hem de mal güvenliğini tehdit etmiştir. 2018 yılında 15 günlük bir sürede PYD/YPG tarafından 94 havan topu saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bu saldırılar yalnızca Hatay ve Kilis'e yönelik yapılan saldırılardır. Bu saldırılar da 8 sivil hayatını kaybetmiş ve 113 sivil yaralanmıştır (Anadolu Ajansı, 2018).

Türkiye yalnızca havan saldırıları ile tehdit edilmemiştir. Aynı zamanda Türkiye, PYD/YPG tarafından Suriye'nin kuzey kesiminde kurulacak bir devlet ile de karşı karşıya kalmıştır. PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinden Akdeniz'e uzanan bir koridorda yönetimi ele alması gibi durumla karşılaşmıştır. Türkiye, terör örgütü olarak gördüğü PYD/YPG ile komşu iki devlet olması gibi bir durumu kabul edilemez görmüştür. Türkiye, Suriye'de ki iç savaştan ve güç boşluğundan yararlanan PYD/YPG'nin bir devletleşme süreci içerisine girdiğini görmüş ve bunu kendine bir 'beka' sorunu olarak görmüştür (Özçelik, Seren ve Yeşiltaş, 2017: 17).

Türkiye'nin değişen stratejisinde ele alınması gereken önemli bir konuda savunma sanayindeki atılımlardır. Türkiye, hem askeri anlamda kapasite geliştirmiş hem de sahada aktif operasyonlar gerçekleştirerek tecrübe kazanmış bir askeri güce sahiptir. Türkiye'nin maruz kaldığı güvenlik tehditleri ile mücadelesi kapsamında artan bir savunma sanayi harcaması dikkat çekmektedir. Özellikle milli ve yerli üretime önem vermiş ve dışa bağımlılıktan büyük oranda kurtulmuştur. Bu durum Türkiye'nin terör ile mücadelesine de olumlu katkılarda bulunmuştur. Örneğin, el yapımı patlayıcılar ile gerçekleştirilen saldırılara karşı EYP Tespit Robotları üretmiştir. Bunun yanında Bomba İmha Robotlarının da üretilmesi ile can kayıplarının önüne geçilmesi planlanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı, 2019).

Askeri operasyonları doğrudan etkileyen önemli bir atılımda SİHA ve İHA'ların kullanılmasıdır. Türkiye bu alana öncülük eden ülkeler arasına girmeyi başarmıştır. Bu savunma sanayi ürünlerinin kullanımı ile birlikte askeri güvenlik sağlanmış ve verilen kayıplar ciddi oranda azalmıştır (Alptekin, 2019: 253). Yine terör örgütleri tarafından hedef alınan karakollar modernize edilmiş ve 'kalekol' haline getirilmiştir. Bu sayede önceleri verilen yüksek zayıfların önüne geçilmiştir (Topal, 2020: 76). Türkiye'nin savunma sanayinde ki atılımları ile birlikte kendine güveni de artmıştır. Bu sayede terörle mücadelede daha yoğun bir strateji belirleyebilir hale gelmiştir.

Devletler için güvenlik oldukça önemli bir konudur. Her devlet vatandaşlarını korumakla yükümlüdür. Nitekim bu doğrultuda devletler ulusal güvenlik stratejileri oluştururlar (Yalçın ve Altun: 2018: 18-19). Türkiye sınırının ötesindeki bu terör tehlikesini ortadan kaldırmak ve vatandaşlarının güvenliğini sağlamak için yeni bir strateji belirlemiştir. Buna göre Türkiye, sınırın ötesine geçerek önleyici müdahalede bulunacak ve gelecek tehditler yaşanmadan bunların önüne geçecektir. Bunun için terörle mücadele terörün kaynağına yöneltilen olacaktır. Yapacağı sınır ötesi hareketler neticesinde hem sınır güvenliğinin sağlanması hem de toplumu tehdit eden terör sorununun büyük oranda çözülmesi hedeflenmiştir.

3- ÖNLEYİCİ MÜDAHALE VE SINIR ÖTESİ HAREKATLAR

Türkiye'nin değişen stratejisinde önleyici müdahaleyi tercih ettiği görülmektedir. Kavram, "ileriye dönük meşru müdafaada bulunmak" anlamı taşımaktadır (Lombardi, 2002: 95). Bir terör eylemi gerçekleşikten sonra müdahale edilebilir fakat çoktan zarara uğranmış olacaktır. Bu stratejiyle zarar gerçekleşmeden önlenecektir.

Önleyici müdahale kavramı oldukça eleştirilmiş bir kavramdır. Bunun nedeni ABD'nin, Irak'ı işgaliyle birlikte değerlendirilmesidir. ABD, 11 Eylül saldırıları sonrasında agresif bir dış politika belirlemiştir. Büyük bir saldırıya maruz kalan ABD, bir daha böyle bir saldırıya uğramamak için önleyici müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalenin tartışılan hedefi ise Irak'tır. Irak, nükleer ve kimyasal silahlara sahip olduğu (Nathanson, 2013: 147-148) ve terörizme destek verdiği gerekçesiyle hedef gösterilmiştir. 11 Eylül ABD için bir yıkım olmuştur lakin ABD'nin 11 Eylül sonrası uygulamaları çok daha yıkıcı olmuştur (Forst, 2008: 212).

Önleyici müdahale ile ilgili ortaya birçok çalışma konulmuştur. Bu çalışmalarda, müdahaleyle ilişkin belli soruların sorulması ve bu sorular kapsamında değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği dile getirilmiştir. Bu çalışmalardan birinde kullanılan sorulardan (Nathanson, 2013: 147-148) iki tanesi etrafında ABD'nin ve daha sonra Türkiye'nin önleyici müdahalesi değerlendirilecektir.

İlk soru “müdahalenin nasıl uygulanacağı” sorusudur. ABD, Irak'a müdahale etmeden önce terör tehdidini ortadan kaldırmak ve Irak'a özgürlük getirmek olduğunu dile getirmiştir (Armstrong, 2007: 202). Lakin sonraki yıllarda BM Silah Komisyonu Başkanı Blix'in açıklamalarında “ABD'nin Irak operasyonunu çok önceden planladığını” söylemiştir (Arı, 2004: 511).

Neticede ABD, Irak'a askeri müdahalede bulunmuştur. Hem de oldukça sert bir müdahaledir. Hatta müdahale yerine savaş kavramı kullanılabilir. Çünkü ABD ve Irak olarak iki devletin çarpıştığı görülmüştür. Ayrıca ABD, son çare olarak müdahalede bulunmamıştır. Çünkü ABD, müdahale dışındaki diğer alternatifleri kullanmamıştır (Nathanson, 2013: 155). Örneğin, masada kullanılabilecek misilleme, caydırma ve orantılı güç seçenekleri kullanılmamıştır. Bunun neticesinde sert ve saldırgan bir müdahale gerçekleşmiştir (Miller, 2010: 47).

İkinci bir soru ise “istikrar kazandırdı mı” sorusudur. ABD'nin müdahalesi ile birlikte Irak'ta gerçekleşen olaylara bakıldığında bu durum net bir şekilde görülmektedir. ABD, Irak'a girmiş ve bu müdahaleden sonra Irak'ta istikrar sağlanamamıştır. Tersine ortaya çıkan güç boşluklarını çeşitli terör örgütleri doldurmuştur. DAESH ve PKK için geniş bir hareket alanı oluşmuştur. Bu sorun yalnızca Irak ile sınırlı olmamıştır. Irak'ın istikrarsızlığı bölgeyi de ciddi oranda etkilemiştir. Mevcut etnik ve mezhepsel ayrılıklar derinleşmiştir (Daban ve Daban, 2018: 102).

Önleyici müdahalenin ABD tarafından istismar edildiği görülmektedir. Gerekli şartları taşıyan bir müdahaleden çok, saldırgan bir dış politikanın bir gerekliliği olarak Irak işgal edilmiştir. Türkiye'nin gerçekleştirdiği önleyici müdahale ise bu durumdan oldukça farklıdır. Bunun için Türkiye'nin gerçekleştirdiği sınır ötesi askeri harekâtlar değerlendirilmelidir.

Türkiye Suriye'de üç önemli sınır ötesi hareket gerçekleştirmiştir. Bunlar; Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekatlarıdır. Öncelikle harekâtların amaçlarına bakılmalıdır. Fırat Kalkanı Harekâtına bakıldığında amaç olarak; terör örgütleri ile mücadelenin sürdürülmesi, tehdidin önlenmesi, terör koridorunun bertaraf edilmesi (Kaya, 2020: 148) gibi konular ön plana çıkmaktadır. Nitekim sonuçları itibariyle; 2015 kilometrekare terörden arındırılmış, 3000 binden fazla terörist etkisiz hale getirilmiş, DAESH'e büyük oranda güç kaybettirilmiş ve sınırdan uzaklaştırılmış, terör koridoruna darbe vurulmuştur (Özalp, 2018: 150-151).

İkinci harekât olan Zeytin Dalı Harekâtında ise sınır güvenliği, teröristlerin etkisizleştirilmesi, güvenli bölgenin oluşturulması gibi amaçlar öne sürülmüştür (Kadıoğlu, 2020: 219). Sonuçları itibariyle de büyük bir tutarlılık bulunmaktadır. Harekât sonrasında; PKK/PYD sınırdan 35 kilometre uzağa itilmiş, terör koridoru engellenmiş, sınır güvenliği sağlanmış, güvenli bölgeler oluşturulmuş, terör unsurları etkisiz hale getirilmiştir (Kaya, 2020: 156).

Üçüncü harekât olan Barış Pınarı Harekâtında ise sınırın güvenli hale getirilmesi, terör unsurlarının etkisizleştirilmesi ve güvenli bölgelerin güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır (MFA). Sonuca bakıldığında; terör koridoruna tekrar büyük bir darbe indirilmiş, terör unsurları temizlenmiş, birçok bölge terörden kurtarılmış, hem masada hem sahada güç elde edilmiştir (Kaya, 2020: 158-159).

Bu üç harekât ekseninde önleyici müdahale stratejisi değerlendirilebilir. Bunun için aynı iki soru üzerinden harekâtlar analiz edilmelidir. İlk soru müdahalenin nasıl gerçekleştirildiği, ikinci soruda istikrar getirip getirmediğidir.

Türkiye'nin gerçekleştirdiği önleyici müdahale stratejisi, terörden büyük ölçüde zarar gören ve artık çatışmayı terörün kaynağına götürmek isteyen düşüncenin bir ürünüdür. Türkiye uzun yıllardır terörle mücadele etmiş ve artık terörü gündeminden çıkartmak için mücadelesini yoğunlaştırmıştır. Bunun için birçok yöntem denemiş, savunma sanayini güçlendirmiş ve askeri kapasitesini artırmıştır. Bunlar, bu üç harekâtı yapmasına imkân veren nedenlerdir.

Türkiye'nin önleyici müdahalesi nasıl uygulanmıştır? Bu soru askeri harekâtlar olarak yanıtlanabilir lakin askeri müdahale yalnızca terör unsurlarına yöneliktir. Nitekim harekâtların amaçları

ve sonuçları arasındaki tutarlılık bunu göstermektedir. Türkiye, ordusunu terörle mücadele etmesi için sınır ötesine sokmuş ve bu doğrultuda terör tehdidini minimize etmeye çalışmıştır. Bu haliyle büyük oranda başarılı olduğu da görülmektedir.

İkinci olarak Türkiye'nin önleyici müdahalesi istikrar getirdi mi? Bu noktada Türkiye'nin çok büyük adımları olduğu görülmektedir. Türkiye, harekât düzenlediği alanlarda 'güvenli bölge' adı verilen yerler inşa etmiştir. Yerel halk ile savaşa girmemiş tersine yerel halkın üzerindeki terörü bölgeden uzaklaştırmayı başarmıştır. Suriye gibi bir savaş alanında insanların güvenliğini maksimize edebileceği yerler inşa etmeyi de başarmıştır. Burada sağlık hizmetleri, sosyal uyum projeleri, istihdam adımları, tarım ve hayvancılık faaliyetleri, sanayi atılımları, gıda yardımları, asayişin sağlanması, eğitimin verilmesi, spor faaliyetleri, yerel siyasal yönetimlerin kurulması gibi istikrara yönelik adımlar atmıştır (İrdem ve diğerleri., 2020: 54-76).

Türkiye'nin oluşturduğu güvenli bölgeler neticesinde yalnızca bölge halkı için değil aynı zamanda Türkiye'ye sığınan Suriyeliler içinde bir yaşam alanı oluşmuştur. Nitekim hareketler sonrasında güvenli bölgelere Türkiye'deki Suriyeliler geri dönmüştür. Örneğin; Cerablus'un nüfusu hareketler sonrasında yaklaşık 50.000 kişiye çıkmıştır. Hareketler öncesindeki Cerablus'un nüfusu ise yalnızca 3.500 kişi idi (Yeşiltaş ve diğerleri, 2017: 36-37). Bu yönüyle Türkiye'nin önleyici müdahalesi bölgeye büyük oranda istikrar getirmiştir.

Önemli bir diğer konu ise Türkiye'nin diğer alternatifleri denemiş olmasıdır. Türkiye, PKK ile başlattığı Çözüm Sürecinde barışçıl yolları denemiştir lakin örgütün silahlarını bırakmaması neticesinde bu süreç bitirilmiştir. Sürecin bitişi ile birlikte PKK eylemlerini yoğunlaştırmıştır. Gerçekleştirdiği saldırılarda çok sayıda sivil hayatını kaybetmiştir. Bu noktadan sonra Türkiye'de sert askeri müdahalelere gerek duymuştur. ABD'nin aksine Türkiye, barışçıl alternatifleri de denemiştir.

ABD'nin önleyici müdahalesi sonrası Irak'ta krizler derinleşmiş ve daha sonrasında çok daha büyük istikrarsızlıklar baş göstermiştir. Yani ABD'nin önleyici müdahalesi etkin bir müdahale olmamış, bitirmek istedikleri terörü hızlandırmıştır. Türkiye ise gerçekleştirdiği önleyici müdahale ile hem kendi güvenliğini sağlamış hem de bölge halkına güvenli bir yer inşa etmiştir. Bu haliyle Türkiye'nin önleyici müdahalesi terörden kurtulmak adına etkili olmuştur. Lakin ABD'nin müdahalesi yeni terör örgütlerine fırsat yaratmıştır.

Ortaya konulan bu durumlar neticesinde ABD'nin önleyici müdahalesi saldırgan bir dış politikanın aracı olarak daha agresif bir tutumla hareket etmeyi öne sürmektedir (Trachtenberg, 2007: 2). Öbür taraftan Türkiye'nin ortaya koyduğu önleyici müdahale ise bir güvenlik sorunu olan terörizmin son bulması için gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin harekâtları, ABD'nin aksine saldırgan bir dış politika olarak değil savunmacı bir güvenlik meselesi üzerinden gerçekleşmiştir. Burada görülmektedir ki, Türkiye'nin önleyici müdahale ile ABD'nin önleyici müdahalesi arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

4- SONUÇ

Terörizm tüm dünya ülkeleri için oldukça endişe verici bir tehdittir. Bu tehditten hem devletleri hem de toplumları korumak için birçok yöntem ortaya atılmıştır. Teröre maruz kalan devletler bu yöntemlerden uygun olduğunu düşündüklerini seçmişler ve terörle mücadele içerisine girmişlerdir.

Türkiye'de teröre maruz kalan devletlerden biridir. Özellikle coğrafyasında son dönem yaşananlar neticesinde terörün daha çok hedefi haline gelmiştir. Bu sebeple Türkiye, milli ve yerli atılımlar ile savunma sanayini güçlendirmiştir. Ardından yurt içinde başarılı bir mücadele vermiştir. Artık terörü büyük ölçüde yurt içinden dışarıya atan Türkiye, terörle mücadelesini kaynağa yöneltmiştir.

Sınır ötesine gerçekleştirilen Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtları ile Türkiye, terörle mücadele de önleyici müdahale stratejisine geçiş yapmıştır. Önleyici müdahale ile özdeşleşen ABD'nin aksine Türkiye, gerekçeli ve sorumluluk yüklenerek hareketler gerçekleştirmiştir. Özellikle kurulan güvenli bölgeler ile sınır hattında istikrarın sağlanmasını hedeflemiştir. Terör unsurlarının etkisiz hale getirilmesi ile terörü sınırının ötesine hatta 30 kilometre derine göndermeyi başarmıştır.

Türkiye'nin, Suriye politikası kapsamında iki büyük güç olan ABD ve Rusya ile karşı karşıya geldiği de görülmüştür. Rusya ile farklı politikalar çizmesine rağmen belli hususlarda anlaşma sağlanmıştır. Öbür taraftan NATO müttefikleri olan ABD ile hali hazırda yaşadığı krizlerin arasına Suriye'den kaynaklı gerginliklerde eklenmiştir. Mevcut sorunlu ikili ilişkiler daha da derinleşmiştir.

Türkiye, gerçekleştirdiği önleyici müdahale ile emsal teşkil etmektedir. ABD'nin, Irak'ı işgali ile özdeşleşen ve bu sebeple oldukça eleştirilen önleyici müdahale stratejisi, Türkiye'nin gerçekleştirdiği harekâtlar ile örnek oluşturacak bir model kazanmıştır.

KAYNAKÇA

Alptekin, H. (der.). (2019). PKK Terör Örgütünün Analizi Türkiye Terör Olayları Veri Tabanı (2004-2018). İstanbul: SETA Kitapları.

Arı, T. (2004). **Irak, İran ve ABD Önleyici Savaş, Petrol ve Hegemonya**. İstanbul: Alfa Yayınları.

Armstrong, W. S. (2007). "Preventive War, What Is It Good For?": Preemption Military Action and Moral Justification. der. Henry Shue ve David Rodin. New York: Oxford University Press.

Daban, E. Z. ve Daban, C. (2018). "Saddam Hüseyin Dönemi Irak Dış Politikası: Irak-İran Savaşı, Kuveyt'in İşgali ve Amerika Müdahalesi". Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2 (1).

Forst, B. (2008). "Terrorism Throughout The World." Chapter. In Terrorism, Crime, and Public Policy, Cambridge: Cambridge University Press.

İrdem, İ. vd.. (2020). Türkiye'deki Suriyeliler ve Sınır Ötesi Güvenli Bölge. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Kadioğlu, A. (2020). "Zeytin Dalı Harekatı: Türkiye'nin Suriye'ye Sınır Ötesi Operasyonu ve Meşru Müdafaa Hakkı". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 41.

Kaya, R. (2020). "Harekâtlar Ekseninde Türkiye'nin Suriye'de Terörle Mücadelesi". Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. 2 (2).

Köse, T. (2017). "Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü". Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi. 4 (1).

Lombardi, B. (2002). "The "Bush Doctrine": Anticipatory Self-Defence and The New US National Security Strategy". The International Spectator. 37 (4).

Miller, B. (2010). "Explaining Changes in U.S. Grand Strategy: 9/11, the Rise of Offensive Liberalism, and the War in Iraq". Security Studies. 19 (1).

Nathanson, S. (2013). "Are Preventive Wars Always Wrong?" Bölüm. In The Ethics of Preventive War. der. Deen K. Chatterjee. Cambridge: Cambridge University Press.

Özalp, M. (2018). "Türkiye'nin Suriye'ye Düzenlemiş Olduğu Fırat Kalkanı Operasyonu". Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 9 (18).

Şimşek, M. (2016). "Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma". Akademik Bakış Dergisi. Sayı: 54.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı. (2019). "Türk Savunma Sanayii Ürün Kataloğu".

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2017). Türkiye'nin DAEŞ ile Mücadelesi.

Trachtenberg, M. (2007). “Preventive War and U.S. Foreign Policy”. *Security Studies*. 16 (1).

Topal, B. G. (2020). “Türkiye’de Terör Eylemleri ve Savunma Sanayii İlişkisi”. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 4 (1).

Yalçın, H. B. (2018). *Ulusal Güvenlik Stratejisi ABD-İngiltere-Fransa-Rusya-Çin*. İstanbul: SETA Kitapları.

Yeşiltaş, M. Seren, M. ve Özçelik, N. (2017). *Fırat Kalkanı Harekatın İcrası, İstikrarın Tesisi ve Alınan Dersler*. İstanbul: SETA Yayınları.